

John Carter Brown.

814-10

.1613. MS.

Pieces contenues dans ce volume

Descriptio ac delineatio geographica detectionis freti &

histoire du pays nomme Spittsberg

Description de l'Ukranie.

Deſcriptio ac delineatio Geographica

DETECTIO-NIS FRETI

Sive, Tranſitus ad Occaſum ſuprà
terras Americanas, in Chinam
atq; Iaponem ducturi.

Recens inveſtigati ab M. Henrico Hudſono Anglo.

Item,

Exegeſis REGI HISPANIÆ facta, ſuper
tractu recens detecto, in quintâ Orbis parte, cui nomen,
AVSTRALIS INCOGNITA.

Cum deſcriptione

Terrarum *Samoiedarum*, & *Tingoeſiorum*, in
Tartariâ ad Ortum Freti VVaygats ſitarum, nuperq;
ſceptro Moſcovitarum adſcitarum.

AMSTERODAMI

Ex Officina Heſſelij Gerardi. Anno 1613.

Liber ad Lectorem.

Qui cupis ignotas Lector cognoſcere terras,
Corpore quas fulgens contegit Vrſa ſuo,
Et ſimul extremos Boreæ, Caurique receſſus,
Et freta iam nautis pervia fluctivagis.
Quaſque Samojedus commutet vellere merces,
Quam latè Moſchus proferat Imperium.
Impiger Hudſonius freta quæ petretraverit, & quæ
Reſtat adhuc Batavis gloria Martigenis.
Me pretio parvo redimas, animoque revolvas,
Sim licet exiguus commoda magna feram.

JOHN CARTER BROWN

Ad Lectorem Prolegomena,

in tractatus ſequentes.

VT antehac novæ terrarum detectiones, laborioſiſſimæque navigationes, tam Hiſpanorum, quam Anglorum, nec non Batavorum, maximo novitatum ſtudioſorum oblectamine, in lucem editæ fuere: Non alienum a publico commodo duxi, in Theatrum orbis hãc tabulam Præfecti H. Hudſonis producere de navigatione ipſius ſupra Americam, in Chinam, & Iapan: maximè cum viderem eam à præſtantiſſimis viris magnoperè expeti: Ne autem ob brevitatem, exiguitatemque apud nonnullos vileſceret opuſculum hoc adjunxi hiſtoriam Ducis Petri Fernandez de Queiros, quam in libello ſupplici Regi Hiſpaniæ exhibito, narrat de regionibus Meridionalibus, detectis in mari del Zur; eam nonnulli magni fecerunr, aliqui quibus de certitudine rei conſtat, veram eſſe aſſerunt. Octavius Piſanus, in ſuâ totius Orbis tabulâ, quam inverſâ delineatione, circulo comprehendit, de Regionibus à Petro Fernandez de Queiros detectis, delineationem ſuam ſe cõparaſſe ait, à Nauc lero quodam, ſtatuitque eas à parte occidentali, Limæ, cidado de los reyos in Peru. Viginti quinque gradus in longitudinem, qui ſuperant trecenta, & quinquaginta miliaria Germanica, extenditurque ſecundum illius delineationem, plus quam quingenta miliaria Germanica occidentem verſus, at verſus Meridiem extenditur uſque à Doctiſſimo gradum ab Æquatore. Sed cum ſuperiori Anno ab Illuſtri Viro Emanuele à figueiredo, Geographiæ, & Hydrographiæ Profeſſore Vlixbonæ, nunciatum eſſet, Petrum Fernandez á Queiros nihil Geographiæ dignum prodidiſſe, ſibiq; relationem tantum obſcuram delatam eſſe, ſitu, latitudine regionum carentem: inſuper hoc adderet, ſe diligentius inquæſiturum, num quid apud

eum eſſet, quod uſui eſſe poſſit; & adhuc eum eſſe in Curiâ vel Aulâ Regiâ Madritij, nec quid certi de profectione ejus ſtatutum eſſe; Exemplar Octavij, Piſani ſecutus non ſum, maximè cum hic ex amicis quidam, affirmet apud ſe eſſe delineationem Regionum, aut Inſularum nouiter detectarum in Mari del Zur, quam brevi impetrabimus, eamq; cum Octavij Piſani delineatione conferemus. Cum vero apud Batavos ferbuerit aliquandiu ſtudium inveſtigandi tranſitum, in Chinam & Iaponiam, eumque tentarint non nulli Septemtrionem verſus, nonnulli per VVeygats & mare Tartaricum, operæ pretium duxi, in publicum proferre, quæ à Ruſſis proxima loca incolentibus detecta ſunt, Tabulâ ab Iſaaco Maſſâ ex Idiomate Ruſſorum tranſlata, ut quid de oris Samojedarum ſit ſentiendum certo conſtet. Aſſiduæ etiam navigationes Cantabrorum, Batavorum, Anglorum in Septentrionum, venatione balænarium, & cuniculorum marinorum, gaudentium, quos Morſas idiomate proprio Ruſſi nominant videntur quid certi promittere, de oris Novæ Semlæ, Nieulandiæ, uſq; ad Groenlandiam adhuc incognitis, ſed de futuris contingentibus non eſt determinata veritas.

TABVLA NAVTICA,
qua repræſentantur oræ maritimæ, meatus, ac freta, noviter a HHudſono Anglo ad Caurum ſupra Novam Franciam indagata Anno 1612
MARE MAGNVM ab Mr Hudſono primum inventum
FRETVM I. DAVIS
GROENLANDIA
YSLANDT
HONI SOIT QVI MAL Y PENSE
DIEV EST MON DROIT
Bredrans R.
Conigam R.
C. S. Soffin
Romborts R.
Denemarchshaven
Annes C.
Salisberies Iland
Diges Iland
Quine Annes Forlandt
Goods merces
C. Elizabeth
The Iland of good fortun
C. Worsnam
C. Charles
The Kinges forlant
Prince Henry
Holde with hoope
Lomles Inlet
The Catts chance
Desolation
Hals cape
C. Farewel
Whites cape
C. Record
C. Goodhope
Quine Elizabets forlandt
Friesland
Bus
Hebrides insulæ
SCOTIÆ PARS
HIBERNIA
ANGLIÆ PARS
Dublin
Ilha de Bacalhao
Bacalao
S. Lucia
C. Grat
The grond bay
The bay where Hudson did winter
The bay of Gods merces
Longa nimis longo via dividit æquore Seras,
Nec patiens tantæ eſt mens generoſa moræ:
Dixit, et occiduos petit imperterritus Indos
Hudſonus, ut methodo rem breviore paret.
Iamq; fretum ſuperare novum, jam cœperat auſis
Præmia ſpondere ac pæne videre ſuis:
Cum remoram tantis injecit nautica rebus
Turba, nec inſonti parcere gnara viro.
Sed remoram. pergit noſter, vel vincere certus
Vel (quod o avertant numina ſancta) mori.
Audi vota Deus, faſtiſq; hunc adde Britannis
Servato nuper Principe clare, diem.

Deſcriptio, ac delineatio Geographica

DETECTIONIS FRETI.

Sive tranſiuts, ſupra terras Americanas in Chinam, & Iaponem.

FElicisſimæ Anglorum navigationes, & proſperrimi earum ſucceſſus, magis ac magis iſti genti ſtimulum addiderunt, ut facile omnia tædia devorarint & novas detectiones ſuſceperint, quæ licet laborioſiſſimæ fuerint in Orientem ad ora Moſcoviæ, Novæ Zemlæ & Groenlandiæ, nihilominus deſudarũt in partibus Occidentalibus (occupatâ jam etiam illic, & colonijs ſuis inſeſſâ Virginia) ut ſibi tranſitum, intra Groenlandiam, & Novam Franciam quærerent ſed fruſtrâ hactenus, ſeducti viâ in Septemtrionem obductâ nivibus & glacie, eloboratum eſt, uſque ad altitudinem ſeptuaginta, aut octaginta graduum, nomenque traxit Fretum ab inventore primo Ioanne Davis, poſtremus qui idem iter inſtituit, præfectus fuit Georgius VVeymouth, qui anno milleſimo ſexcenteſimo ſecundo quingentas leucas navigando emenſus eſt, ſed glaciei copiâ coactus eſt, ut & alij anteceſſores, in patriam redire. Sed ne irritus plane eſſet conatus, navigans denuo, ad altitudinem, ſexaginta, & unius gradus, per ſinum quem Angli Lumles Inlet dicunt, ibi ob occidente in meridiem deflectens centum leucas, poſtea objectu terræ, tranſitum non inveniens, imbecillitate ſociorum, alijſque de cauſis, coactus eſt reverti nihilominus & duos alios ſinus luſtravit, non ſine maxima aquarum copia maris inſtar, & maximo fluxu & refluxu, intra terram hanc, & eam quam Baccalaos appellant.

Deſcriptio delectionis Freti.

Hæc navigatio licet tum temporis, votis, non reſponderit, tamen Diaria Georgij Weymouth(quæ inciderunt in manus D. P. Plantij, curioſiſſimi rerum novarum inveſtigatoris, in uſum patriæ hujus noſtræ, reique Nauticæ)uſui fuerunt maximo, H. Hudſoni, in inveſtigatione hujus famoſiſſimi Freti, cum enim anno milleſimo ſexcenteſimo, & nono, ille ageret cum Præfectis Indicæ navigationis, de via inquirenda in Chinam & Catahayam, ſupra Novam Zemlam, hæc à D. P. Plantio impetravit Diaria, ex quibus totū iſtud iter Georgij Weymouth per anguſtias ſupra Virginiam didicit, uſque ad Oceanum, qui eam alluit, hinc iſta opinio invaluit, hac viâ ſolâ patere aditum ad Indos; ſed quam fallax ſit, docuit illum D. P. Plantius, ex relatu cujuſdam, qui in parte Occidentali, terram eſſe continentem aſſeverarat, eamque luſtrarat. Hudſon us nihilominus in Oriente, & Novâ Zemlâ, viam ſibi à glacie, nivibns, præcluſam videns, in Occidentem navigavit, ut quid ſpeï ſupereſſet inquireret; non recto itinere (ut hic fertur) ut patriæ huic noſtræ, & Præfectis prodeſſet, tantum in Novâ Franciâ mercibus ſuis commutatis, pro pellibus, ſalvus in Angliam reverſus eſt, ibique accuſatus in detrimentum Patriæ Angliæ navigationes ſuas inſtituiſſe; Iterum iter ſuſcepit, non minori ſtudio de tranſitu inveſtigando in Occidente, tendens in Fretum Davis, anno milleſimo ſexcenteſimo e dicimo, uſq; ad altitudinem unjus & ſexaginta graduum, ingreſſus ſemitam Georgij VVeymouth, omnes oras luſtravit, hac in tabulâ delinateas, uſque ad gradus ſexaginta tres, deflexit in Meridiem uſq; ad gradus quinquaginta quatuor, ſub ijs hybernavit, ſolvens iſtinc littus Occidentale legēs, aſcendit uſq; ad gradum ſexageſimū, recta navigans quadraginta leucas, amplū pelagus deprehēdit, fluctibus à Cauro agitatis ſuperbiens: Ex his non exigua ſpes tranſeundi Hudſono affulſit, nec voluntas Senatui nautico defuit, ſed faſtidium, & malevolentia ſociorum ſcrupulum injecere, ob victus inopiam, cum ijs tātum in octo menſes

nenſes proſpectum eſſet, nihilque toto itinere alimento dig-
um in manus eorum incideret, niſi fortè Indus quidam, qui
Criſſio Mexicano, ſeu Iaponenſi armatus, feram attulit, ex
uo Hudſonus conijciebat, ſe non longè a Mexicanis abeſſe,
uorum arma, & commercia videret, Tādem prævaluit ſocio-
um malevolentia, qui Hudſonum, cum reliqui præfectis ſca-
hâ expoſuerunt in mare, ipſi patriam petiere, quam cum ap-
uliſſent, ab ſcelus commiſſum in carceres detruſi ſunt, ibiq;
etinentur, donec Præfectus eorum Hudſonus ſalvus ſuis reſti-
uatur, ab ijs, quibus id negotij ſuperiori anno milleſimo, ſex-
entesimo, & duodecimo, juſſu Principis VValliæ piæ memo-
æ, & Præfectorum Ruſſiæ navigationis commiſſum eſt, de
uorum reditu hactenus nihil inauditum, hinc ſpes aliqua af-
ulget, eos anguſtias illas ſuperaſſe nec judicamus quid certi
os inaudituros priusquam ex Indiâ Orientali redierint, aut u-
i cum Chinenſibus, aut Iaponēſibus ſua tranſegerint, eadem-
ue viâ in Angliam redierint: quod felix & fauſtum ſit preca-
ur unicè.

Nec fervor iſte in noſtris Amſterodamenſibus deferbuit pla-
è, ſuperioribus enim menſibus ab ijs emiſſa eſt navis, eo tan-
um fine, ut de tranſitu, vel Freto Hudſoni inquireret, & num
ommercij locus ſit in iſtis oris, ſi vero eventus votis non re-
ondeat, in Oris Novæ Franciæ negotiabuntur.

EXEGESIS

Libelli ſupplicis, oblati Regiæ Majeſtati Hiſpaniæ, a Duce Petro Fernandez de Quir,

Super

Detectione quartæ partis Orbis terrarum, cui nomen Auſtralis incognita, eiuſq; immenſis opibus & fertilitate.

ILluſtriſſime Rex, Octavum hunc libellum ſupplicem tibi offero, ſuper deductione coloniarum, in terras quas Majeſtati Regiæ placuit detegi, in regione Auſtrali incognitâ, ut hactenus in negotio eo nihil actum ſit, nihilque reſponſi aut ſpei datum de felicissimo eventu. Elapſi enim quatuordecim menſes, ex quo in Aulâ hic fui, totidemque anni cum primum hæc aggreſſus ſum, ſine ullo ſtipendio aut mercede, inductus ſolummodo præſtantiâ Rei, devoratiſque omnibus tædijs, viginti millibus leucis emēſis, terrâ ac mari, omnibus meis abſumptis, mihi ipſi defuiſſe videor, tanta, tamque horrenda paſſus, ut vix effari liceat, eo fine ut pium hoc, & laudabile opus abſolverem.

Quare ad pedes Regiæ Majeſtatis ſupplex me devolvo, ne præmijs juſtis & debitis continuis laboribus, & moleſtijs meis defrauder: Cum ſciam quanti interſit divinæ gloriæ. Regiæ Majeſtati, nec exigua hæc paritura commoda non tantum his ſeculis, ſed & evolvendis in æternum.

Vt autem exordiar, hæc de regionū nuperrime detectarum amplitudine habeo, quæ ipſe oculis vidi, quæque Ludovicus Paez de Torres, Architalaſſus Majeſtati Regiæ nunciavit, longitudo earum, quanta totius eſt Europæ, Aſiæ minoris uſque ad Mare Caſpium, Perſiæ, cum inſulis maris mediterranei, &

Oceani

Oceani omnibus, Anglia ex Scotia comprehenſis, cum Hibernia. Incognita hæc terra, eſt quarta mundi pars; ut bis facile & regna omnia, & regiones, dominia, quibus Rex hodie imperitat, ambitu ſuo poſſit complecti. Nō habent hæ regiogiones vicinos Turcas; Mauros aliaſve nationes, quibus pro more eſt, rodere vicinas ditiones: Subjacēt omnes Zonæ torridæ, pars lineæ Æquinoctiali ſubjacet, latitudinis graduū nonaginta: ſi vero penitius inſpiciātur, erūt tales quæ Africæ, Europæ, & maximæ parti Aſiæ ſint Antipodes, iiſque non cedāt: Notatu dignum; regiones ſub quindecim gradibus à nobis perluſtratas, Hiſpaniā noſtram fertilitate ſuperare: hinc conijcio; alias altitudini earum oppoſitas, Paradiſo non eſſe diſſimiles.

Scatet totus hic tractus inumerabili incolarum multitudine, alij candidi, alij fuſci, alij mulati Hiſpanicâ linguâ: nonnullis capilli ſunt nigri, longi, fluentes, quibuſdam criſpi, villoſi, alijs flavi, & rari: ea diverſitas magni inter eos commercij, crebrique conventus argumentum eſt; ſolique præſtantia: maxime laudandum, quod nullis in mutuas cædes machinis bellicis ruant; nec in argenti fodinis operentur tamen nullis artibus videntur imbuti, nec arces habēt, nec mœnia. Regem nec legem. Simplices tantum gentes, in factiones diviſæ; nec unquam ſatis concordes. Arma ipſis hæc quotidiana; Arcus, ſagittæ at nullo veneno tinctæ, clavæ, fuſtes, tela miſſilia, & lignea: Pudēda ſua velāt: mūditiei ſint ſtudioſi, tractabiles grati in benefactores (expertus loquor.) Hinc ſpes affulget ſi placide & amice tractentur, futuros placabiles, dociles, quibuſque facile ſatiſfiat: quæ tria maxime ſunt neceſſaria in hiſce primordijs, ut gentes hæ Zelo quodam ducantur ad ſanctos & ſalutiferos fines. Ædes earum ſunt ligneæ, palmarū frondibus tectæ. Fectilibus utuntur inſtrumenta textoria norunt, & opera reticulata, imo & retibus utuntur: Marmorarij ſunt, Tibias, Tympana, cochlearia, omniaque ejus generis è ligno fabricantur.

Cæmiteria ipſis ſunt, & loca precibus dicata: Horti in areolas & pulvillos pulchrè diſtincti: Maximo uſui ſunt ipſis cochleæ margaritiferæ, ex quibus cuneos, ſcalpra, ſerras, ligones, aliaque ejus generis inſtrumenta formant, etiam ſpherulas collo appendendas: Habent inſulani naviculas adfabrè eloboratas, & trajectui commodiſſimas; certum argumentum ipſis nationes eſſe vicinis magis excultas: nec vanũ indicium quod verres & gallos gallinaceos caſtrent.

Panes ex triplici radicum genere conficiunt, quarum maxima ibi copia, proveniunt enim injuſſæ, eaſque torrent, & coquunt guſtui ſunt pergratæ, ſalubres, multi ſucci, diuturnæ: nõnullæ longitudinem unius ulnæ ſuperant, craſſitudine ſemiulnam. Fructus ejus tractus quamplurimi & optimi: Platani ſunt ſextuplices, Amygdali quadruplices: prægrandes Obi, fructus cotoneis malis noſtratibus magnitudine & ſapore nõ diſſimiles: nuces innumeræ: mala medica, & citrea, quibus Barbari non veſcuntur, alijque non minus ſuaves, quam prægrandes fructus: multæ inſuper, nec minus craſſæ arundines Sacchari: nec poma noſtratia ipſis deſunt, immenſus ipſis eſt palmarum numerus, ex quibus TVBA extempore depromitur, ipſis loco vini eſt Acoti, Mollis, & Seri, nuclei ei ſunt ſuaviſſimi, ipſos fructus cocos Indi nominant, cum virent ſunt ipſis loco Carduorum, ipſa medulla cremorem lactis pene refert ubi maturuerint, terrâ ac mari ipſis cibus & potus ſunt, vieti oleo ſtillãt, lijchnis aptiſſimo, & vulneribus eſt inſtar balſami. Ex corticibus tenenorum fructuum lagenulas conficiunt, ejuſque generis vaſcula omnia, interiores vero cortices, ſtuppæ, vel muſco vice ſunt, navium commiſſuris ferruminandis, fuiutque ex ipſis rudentes, funes nautici minores, reſtes, elijchnia bombardica: ex preſtantiſſimâ frondiũ parte vela ſcapharum & lintrium contexuntur, tenuiſſimæ ſtoreæ, tegulæ etiam quibus ædes foris intuſque muniuntur, prælongis erectiſque arborum ſtipitibus contignatæ: ex ijs etiam

fiunt tabulæ, haſtæ, aliaque armorum genera, Remi, aliaque domeſtica utenſilia, idque notatu digniſſi mum, hæc palmeta vinearum inſtar eſſe, ex quibus toto anno leguntur vina, ſine ullis laboribus ullo ſumptuum, temporiſve diſpendio. Oletum variæ ſpecies nobis viſæ, Cucurbitæ Bledi magni & parvi, fabæ omnia legumina. De carnibus hæc habeto, maxima porcorum ibi copia, Gallinarum, caponum, perdicum, anatum, turturum, columbarum: palumbes & capræ alteri Capitaneo viſæ: de vaccis quoque & bubalis ſermo erat Indis. Piſcium genus varium: ibi Harghi, peſcereijes, lizæ, lingulacæ, Salmones, Meri, Aloſæ, Macabiſes, Caſanes, Pampani, ſardæ, rajæ, cuculi, chitevieje, anguillæ, porci marini, chapini, rubiæ, almexæ, gammari, alijque complures, quorum nomina & numerus non occurrunt, maxima enim copiâ iuxta naves a ſocijs capti. Quæ ſi diligenter perpendantur, conjici poteſt, quanta deliciarum varietas ex tanta omnium rerũ affluentia, hauriri poterit, ita ut nec condita ulla, imo ne Marci panes deſiderari poterint, rejectis omnibus extraneis: ſuperunt etiam nauticis uſibus neceſſaria, butyrum; Petaſones, acetum, aromata, omniſque generis condimenta. Notatu dignum, multa ipſis eſſe noſtratibus non diſſimilia, majori copiâ quam apud nos, ita ut ea tellus videtur palmã Europæ eripere gignendo, producendoque omnia: mittit enim argentum & uniones, Capitaneus alter in hiſtoria ſua aurũ ſibi viſum commemorat. Tres igitur producit pretioſiſſimas rerum ſpecies, à natura hominibus conceſſas. Nõ deſunt nuces myriſticæ, maſtiche, zinziber, piper (teſtus ſum oculatus) norunt Cinnamomum, mirum ſi non naſcantur cariophylla, cum affluant omnibus aromatibus, eoque magis quod hæ terræ parallelæ ſunt regionibus Tarrenatæ atque Bachan: nec deeſt materia conficiendi ſericum, pitam, Saccharum, Anir, Superbiunt Ebeno, alijſque lignorum generibus ex quibus naves fiant, cum ſuis velis, ac triplici ad rudentes materie, quarum una canabi noſtræ non

 diſſimilis

diſſimilis: Olem iſtud Cocorum fit ex galagala, vicem picis liquidæ præſtans. Vidimus ſpeciem quādam reſinæ, qua Indi Piraguas ſuas i. lintres picant: Cumque ipſis non deſint capræ, & vaccæ, nec carnium, corij, ſevi, arvinæ erit penuria. Apes nobis viſæ, mellis ac Ceræ argumentum ſunt, & præter hæc, multa milia nobis incognita pollicentur. Situi vero regionum ſi accedat induſtria, cum ibi tanta ſit rerum terrâ naſcentium copia, non exigua noſtratium ibi gignendarum eſt ſpes (quarum nonnullas fertiliſſimas præſtantiſſimaſque in Peruvià Hiſpaniaque nova provenientes, eo decrevi transferre) Hæc ita conjuncta, terram iſtam ita ditatura videntur, ut non tantum indigenis ſuſtentandis ſufficiant, ſed & Americam, Hiſpaniamque ſuperfluis ditare poterunt, ſi modo non deſint qui huic operi manus auxiliatrices adhibeāt. Littora enim tantum à nobis luſtrata illuſtriſſime Rex, indicio nobis ſunt, quid ex intimis regionum penetralibus ſit ſperandum, ſpondeo tanta commoda, tantaſque divitias, quantas hodie ex noſtris Indis haurimus, animus nobis fuit tantum eas detegere, non penitus perluſtrare, nec licuit ob invalitudinem, aliaſque cauſas ſingula indagare, cum nec unus menſis ſufficeret ſed duodecimum totius anni menſes, ut ſingula quæ terra certā anni tempeſtate naſcantur, notarem. Neque Indi iſtarum regionum indigenæ, æſtimari debent ijſdem cupiditatibus quibus nos duci, ſed eos eſſe, qui hoc unum deſiderant, ut ætatem ſine ullis laboribus, corporis defatigatione, moleſtijs tranſigant, nec ita ut nos vili lucro inhiantes, aut curis torquentes.

Tantas commoditates vitœque ſuavitates & delicias eo loci homo percipiet, quantæ ex ſolo amæniſſimo, cultiſſimo, tēperatiſſimo ſperari poſſint: Solum eſt furvum, pingue & fœcundum, atgilla paſſim abundans, ſtruendis ædificijs idonea, & lateribus, & tegulis, nec deſunt lapides vivi, marmora, ſicuj animus erit ſplendide ædificare. Lignis ad opera quæque regio abundat, pulchræ in eâ planities, campi, ut plurimum rivulis,

vulis, foſſis, amnibus diviſi, præ altæ, & quidẽ fiſſæ rupes, paſſim quam plurimi torrentes, fluvij, in quibus commodè extruantur hydromylæ, Azenæ, traphiches, aliæque aquarum moles. Non deerunt Eſſeni, Salinæ, & quæ fertilitatem ſoli arguunt, crebra canneta, in quibus cannæ craſſitudinem ſex palmorum ſuperant, & fructus etiã reſpondẽt, ipſa inſummitate tenues & præduri, cortice levi: etiam ſilices Madritẽſibus non cedẽtes.

Sinus divorum Philippi & Iacobi littore viginti leucarum expanditur, planè illimis, tutus noctu & interdiu intrãtibus, pagis frequẽs, quorum fumos luce mediâ, ignes & faces noctu ſæpe eminus conſpeximus.

Portus cui nomen eſt Veræ cruci, ita latè patet, ut mille navium capax, fundus etiam ei illimis, arenâ nigricanti, vacua ſyrtibus, imo anchoram figere licet ad altitudinem plus minus quadraginta ulnarum, inter oſtia duorũ fluminum, quorum alter Bætim magnitudine ſuperat, pulvinus eſt, quem vulgus barram vocat, ad profunditatem duarum ulnarum, quæ cata ſcopia, & pataſſas tranſmittit, alterum Scaphæ noſtræ tuto navigabant, aquatum euntes, nullo delectu, cum ad ejus ripam aquarum limpidiſſimarum maxima ſit copia. Littus, quo exonerãtur naves, patet trium plus minus leucarum ſpatio, nigricantibus, minuſculis, & majuſculis ſilicibus munitũ, navibus ſuburrandis aptiſſimis, quod nullus ſinus appereret, herbiſq; frondẽtibus vireret, duximus Oceano non pulſari, arboreſq; omnes quod in ſublime exrectæ, nec hãc vel illã in partẽ inclinantes, duximus regionẽ illã nullis fere tẽpeſtatibus infeſtari.

Nec præteriundũ ſilẽtio, iſta amænitate, portũ inſignẽ & cõmendabilẽ, ut & Theſſala Tẽpe ſuperet Sole nõdũ orto chilias avium variarũ harmoniã ſuâ audientiũ animos reficiebat, luſciniæ merulæ, coturnices, acãthides, hirundines innumerę, perequiti (unus tantum pſittacus) voces ſuas miſcebãt, nec deerat locuſtarum & cicadarum garritus Matutinis & veſpertinis horis ſuaviſſimos odores ex floribus ſpirabat terra, nec azahere

quidem, aut alvahaca deſideratis. Hinc certo concluſimus aërem regionis eſſe ſuaviſſimam, ipſamque Naturam omnium Matrem optimam ibi ſervare temperiem: Portus hi & ſinus eo etiam nomine commendantur, quod præſtantiſſimis inſulis adjuncti ſunt, præſertim ſeptem, de quibus fama, ſe porrigere, ad deucentas leucas, certo nobis conſtat unam quinquaginta leucas complecti ambitu ſuo, duodecimum vero leucis ab ipſo portu abeſt. Vt illuſtriſſ. Rex uno verbo omnia complectar. Hoc in ſinu & portu ſub 15½ graduum altitudine ſtatim ſplendidiſſima, & populoſiſſima Vrbs ſtatui poteſt, omnes etiam incolæ optatiſſimis opibus, & commoditatibus gaudebunt, eaſque communicabunt Provincijs Chili, Peru, Panamæ, Nicaraguæ, Gattimalæ, Novæ Hiſpaniæ, Terrenatæ, & Philippinis, quibus omnibus tu Rex longè latèque impeas; quod ſi & has quas offero tuo Imperio ampliſſimo adjunxeris, eas tanti facio, ut (præterquam quod merito principes ſunt aliarum) multis alijs tam pretioſarum mercium abundantiâ, quam opulentiâ longe palmam eripiant, etiam Chinæ, Iaponi, imo & reliquis Aſiæ Inſulis. Ita ut verbis cõplecti non liceat, quid ſentiam, nec ullis niſi Mathematicis mea ſententia probari poteſt, quorum judicio ſtabit, has regiones ſub ipſum ingreſſum alere poſſe viginti hominũ aut Hiſpanorum millia, imo longè non abeſt qum exclamen. Hic ille eſt mundus, cui Hiſpania centrum, hæc corpus, ille peripheria.

Quid in igitur Rex illuſtriſſime commoditatem loci, temperiemque àeris commendem; cujus eſt & hoc clariſſimum indicium quod cum noſtri, exteri iſtorum locorum, ibi verſarentur, nullus tamen eorum morbo ullo correptus eſt, licet aſſiduo laborent, ſudent, madeant, aquam bibant jejuni, aut edant quæ tellus mittit, nec evitent Lunam, Solem, minimè locis iſtis fervidum, de nocte etiam ſtragula admittant.

Cum igitur plerique incolarum obeſi, & magnæ ſtaturæ

ſint, nonnulli etiam longævi, licet humi vivant, eximiæ ſalu-
britatis ſignum; ſi enim quid ſolo ineſſet vitij, habitarent in
ſummis ædibus, ut fit in Inſulis Philippinis, alijſque a me lu-
ſtratis regionibus, cumque carnes & piſces nullo ſale conditi,
biduum perſtent incorrupti, cū iſtinc allati fructus, ut apud me
videre eſt, e duobus intempeſtivè decerptis, maximè ſunt ſalu-
bres: cū deniq; nulla loca ſterilia, nec cardui, nec arbores ſpino-
ſæ, nullæ radicibus ſupra terrā elatis, nec lacunæ, paludes, nullæ
in montibus nives, aut noxij vermes, nulli in fluminibus Cro-
codili, nullæ tam domibus, quam frugibus noxiæ formicæ, ni-
guæ, erucæ, culices nobis viſi ſunt; Statuo, & affirmo hoc no-
ſtrum propoſitum eſſe laudabile, cum tales ſint Regiones, quæ
quamplurimis Indiæ locis palmam præripiant, quæ ſint inha-
bitabiles, aut vix ob moleſtias habitari aut coli poſſint.

Hiſtoriā recenſui Illuſtriſſ. Rex, Regionum, ſplēdidiſſima-
rum, nomine Majeſtatis Regiæ detectarum, & in poſſeſſio-
nē tuam ſub Regio vexillo detectarum: hoc pacto: Primum
erecta Crux, templumque exſtructum, honori Divæ Virginis
nis Lauretanæ, celebrabantur viginti Miſſæ, concurrebant
omnes ut obtinerent indulgentias, Feſto Pentecoſtes con-
ceſſas, cum ſolenni ſupplicatione Feſto Sacramenti imo ſan-
ctiſſimum iſtud Sacramentum perambulabat incognitas iſtas
terras, in quibus tria ſtatui vexilla, geminas columnas præſe-
ferentia, cum inſignijs Majeſtatis Regiæ, ita ut merito dici
poſſit, jam jam conſurmatum illud. Plus ultrā: & quatenus
ſunt continens, ad extrema eſſe devētum. Hæc & reliqua om-
nia tanquam à fideliſſimo Regiæ Majeſtatis cliente geſta eo
fine ut hunc titulum Auſtraliæ incognitæ Rex noſter reliquis
adjiciat; nomenque toto orbe per omnium hominum ora
volitet, maximam in gloriam Numinis divini, quod terram
hanc detexit, neque in eam perduxit & nunc me ſalvum Re-
giæ Majeſtati ſtitit, eodem animo & mente, quo antea, in hoc
Opus, quod antea fovi, & nunc dignitatis, pietatiſque, ergo
deamo

deamo & depereo.

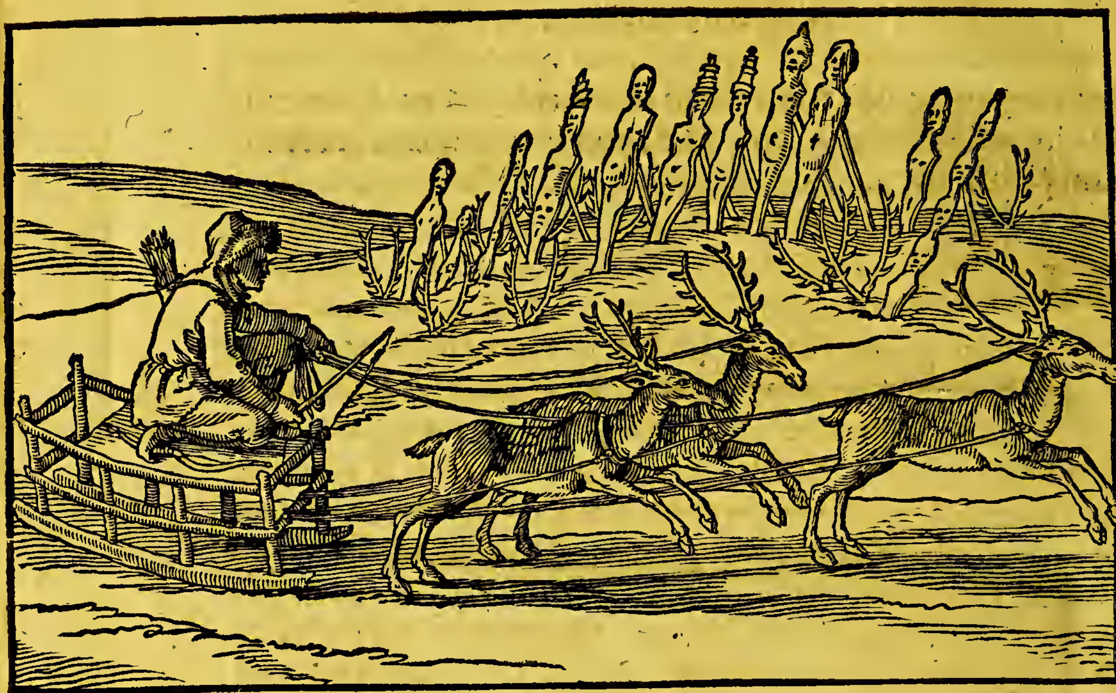
Nec deſpero ob eam quæ eſt Majeſtatis Regiæ in conſilijs capiundis prudentia, in gerundis magnanimitas, in fovendis Chriſtiana pietas, negotium hoc ſummo Zelo procuratum iri, imo ut de futura terrarum iſtarum jam detectarum cultura certior eſſe poſſim. Nec loci amænitas, aut lucri ſpes, ſtimulum nobis addere deberent ne deſerta eſſent, ſed ut Deus Pater cæli ac terræ conditor, cum filio ſuo Ieſu Chriſto, unico Salvatore, & Spiritu ſancti, ab incolis agnoſcatur, colatur, invocecetur, Satanâ rejecto, qui ab ipſis adoratur. Tum primum operi tanto benedicet Dominus, tantaque emolumenta in gentem noſtram redundabunt, ut merito in nos copiæ cornu effuſiſſe gloriari poterimus : contra vero ſi Romanæ Eccleſiæ perduelles has noſtris laboribus detectas regiones invaſerint, ut falſa ſua dogmata propapagent, noſtraque deſtruant, Eheu, quantus labor, quantæ curæ in nos ingruent, imo quæ felici auſpicio a nobis cepta, in pejus omnia vertentur, ipſam auſtraliæ incognitæ poſſeſſionem ſibi ipſis adſcribent, funditusque evertent, quod omen avertat Deus optimus maximus.

Ex his non dubito cum Regiæ Majeſtati conſtet, quanta damna hæc ſunt paritura, imo inmenſis auri argentique theſauris non reſarcienda fore incommoda, imo ſatis difficulter tanto malo remedium poſſe inveniri ubi radices egerit.

Hac unâ & ſolâ viâ adſpirat Rex ad regni cæleſtis poſſeſſionem, impendẽdo tanto negotio ſummulam aliquam argenti Peruviani, hinc æternum nomen, Imperium novi Orbis offertur. Et cum nemo ſit, qui pro hoc in Regem collato beneficio petat præmium ullum, Ego is ſum, ſimul etiam ſupplico, ut feliciſſimis hiſce temporibus, quid certi decernatur paratæ ſunt naves præſidiariæ, & Patones, longa via mihi obeunda, multaq; adhuc tanto itineri deſunt, imo maxima jactura animarum, rerumque ſpiritualium hac mora fit.

Chriſtophorus Columbus, cum ſuſpicaretur tantum novum

vum Orbum detegi poſſe, non deſtitit moleſtus eſſe Regi ſuo, ut poſſit demitti in oras exteras, multo minus mihi deſiſtendum, cum ſim certus de ſitu earum regionum, & ſum teſtis oculatus. Supplex igitur Regē oro, ut ex millibus remedijs, unum decernatur, ut voti compos reddar, & bono hoc quod in manibus eſt, frui liceat; nō ero difficilis, quin muneri meo me non defuturum ſpondeo. Regium erit fræna inijcere Satanæ, eique iugum imponere, qui iam dominatur ijs gentibus, tu Rex imperium ſuſcipe, ſis ipſis Patronus & ſalvator. Hoc unum peto & rogo.

Samoiedarum, trahis a rangiferis protractis inſidentium,
Nec non Idolorum ab ijſdem cultorum effigies.

DESRIPTIO

Regionum Siberiæ, Samojediæ, Tingoëſiæ & itinerum è Moſcovia, Orientem & Aquilonem verſus eò ducentium, ut à Moſchis hodie frequentantur.

IN Moſcoviâ eſt natio, cui nomen Anicouvij filij, ruſticâ progenie, genealogiam ducens, à quodam agricolá Anica: Hic agris abundans adhabitabat flumini VVitſogdæ influenti fluvium Dunam, ab Oriente, lambēti vero à Septentrione Oſoylam, & Vſtingam centeſimo inde miliari prope Fanum Michaelis Archangeli arcem ſic dictā in mare album ſe exoneranti. Hic Anica locuples, multa prole beatus omnibuſque fortnnæ donis fruens, acri quadam libidine captus ſtudebat reſciſcere quas terras & regiones incolerent illi, qui quotānis ad mercatum veniebāt in Moſcoviam, pretioſis pellibus, alijſque mercibus linguâv, eſtitu, Religione, moribus plane diſſimiles. Samojedas ſe dicentes varijſque nominibus compellantes. Ferebantur hæ nationes quotannis flumine ſecundo Oſoylam & Vſtingam verſus ad fluvium Dunam, merces omnis generis cum Ruſſis & Moſchis permutantes, maxime pelles quas Babylo nicas dicimus, ad emporia deferentes.

Hic ANICA, cupidus ſcire, unde hi venirent & quæ loca incolerent ſpes enim maximarum divitiarum affulgebat, ex iſtis pellibus quas quotannis importabant clanculum cum nonnullis amicitiam contraxit, imo decem aut duodecim ſervulos comitatui eorum in patriam adjunxit, hoc ipſis dans negotij, ut regiones quas tranſirent curioſè explorarēt, maxime de eorum moribus, habitaculis, ratione vitæ, geſtibus ſtudioſe inquirerent, ut redeuntes domum, de ſingulis rationem

exactam redderent, quod & fecerunt, Anica vero reverſos omnes familiariter ſuſcepit, amice tractavit, tantum ſilentio ipſis impoſito, quæ intellexerat condidit animi ſui penetralibus, neque cuiquam verbum fecit, ſequenti anno cum exteri ad mercatum venirent, plures ſocios itineris ex ſuis adjunxit, imo amicos, & ſanguine junctos, ijſque commiſit merces nõnullas vilioris pretij, ut tintinnabula, crepundia, & quales Germania mittit, etiam hi ſingula regionum iſtarum diligenter perſcrutati ſunt, cumque qnamplurima deſerta, & flumina emenſi eſſent, pervenerent ad flumen Obi, ubi contracta cum Samojedis amicitiâ, notarunt pelles iſtic nullo in pretio haberi, ſi vero inde exportuntur, divitias maximas ex ijs congeri poſſe, præterea hanc gentem nullis cingi muris ſed gregatim, & pacifice inter ſe vivere, a ſenioribus populi eos regi, eos eſſe immundos in cibo præparando, & ferarum carnibus victitare, panis & frugum nullam habere notitiam, ſolertes eſſe atque induſtrios, ſagittis valere, arcus lento quodam & flexibili ligno fieri, lapidibuſque acutis, vel piſcium ſpinis præmuniri, ijſque feras trajicere, quarum maximus ibi numerus: piſcium ſpinas ipſis acus eſſe, & nervos fila, atque ita conſuere pelles quibus veſtiuntur, quarum pilos æſtate extrorſum hyeme vero introrſum vertunt: Notarunt inſuper eos tegere domos ſuas Alcium, aut ſimilium animalium pellibus, quas nullo loco habent. Vt omnia uno verbo complectar, emiſſarij hi curioſè ſingula obſervarunt, maximaque pellium Babylonicarum copiâ onuſti ad ſuos rediere, ex quibus omnia, quæ tantopere auebat ſcire Anica, reſcivit planè, qui ſubſequentibus annis negotiatus eſt cum amicis iſtarum regionum, & fœdere junctis, ut eâ negotiatione Anicovij congeſſerint maximas divitias, multoſque agros undique coemerint, latuit hic dolus omnes vicinos, ignari unde tantæ opes affluerent, nec defuit ipſis pietas, ædes enim ſacras nonnullas condidere in ſuis pagis: poſtea etiam pulcherrimum templum ſtruxere in urbe O-

ſoylâ,

ſoylâ, ad fluvium VVitſogdam, quam habitabant tum temporis, fundamentum albo tophoſubſtructum erat, ita ut uno verbo dicam, nullus erat divitiarum modus, neque menſura: nihilominus proſpera hæc fortuna ipſis ſuſpecta fuit, ne aliquando felicitatem tantam negaret, ut ſæpe evenit, maximè cum apud exteros maximâ laborarent invidiâ, cum tamen ipſi cauſam non præberent, inſigni quadam providentiâ huic malo remedium adhibuere, ut certi eſſe poſſint de ſtatu ſuo, didicerant illi ex proverbio uſitato apud Moſchos, cui in aulâ non ſunt amici, ne homo quidem cenſendus: fit enim plærumque, ut qui dotibus aliquibus, aut divitijs affluunt in Moſcoviâ, invidiâ præmantur, aut falſo accuſentur apud Principem, niſi vero fautores habeant, ilico indicta cauſa ad extrema redigun-tur aut radicitus evelluntur: Hi Anicouvij cum opibus affluerent, non defuit ipſis in aula fautor, qui ſecundus a Rege habebatur, dictus Boris Goddenoof, gener Imperatoris Fedor Iuanovitz, tum temporis regnantis, hic vero Boris defuncto ſocero, in regno ſucceſſit ut apparet ex Annalibus Moſcoviæ.

Viſum igitur fuit Anicouvijs, huic Boris omnia aperire, obatis primum ei de more muneribus, hoc unum rogantes ut eorum dictis faciles præberet aures, ſe quid habere quod toti imperio uſui eſſet, & prodeſſet: Boris arrectis ſtatim auribus ſe facilem præbuit, eique aperuit terrarum Samojedæ & Siberiæ ſitum, tum quæ ibi eſt viſa, & notata, & quãtæ opes huic imperio Moſcuitarum poſſent affluere, multo quam antè liberalius eos excepit: hæc cum ſatis planæ ipſi aperuiſſent, nihil tamen de ſua negotiatione, in ijs regionibus, & quam tectè cum incolis egiſſent, quantaſque divitias brevi convaſaſſent. Boris ſtatim ardere cupiditate, ac velle iſta inquirere, complexus eſt illos, non ſecus ac ex ſe natos, & ad dignitates promovit mo ampliſſimo Imperatoris nomine ipſis conceſſo diplomate cavit, ut ſine contradictione terris & agris perpetuo liberè

 fruerentur,

ſruerentur, eoſque pro libitu in hæredes tranſſerent, & quod maximum immumes eſſent ob omni tributo in perpetuũ, ſic paulatim crevit eorum fortuna; ut etiam ſi forte hyberno tẽpore in urbe Moſcuâ eſſent, eos ſuâ rehi iuſſit, quod maximum eſt honoris genus, ſi deferatur a Magnatibus qualis hic Boris erat, penes eum enim totius regni Imperium. Vbi vero ſingula prependiſſet Imperatori rem totam aperuit, cui neq; diſplicuit, imo maximo deinceps honore hunc BORIS affecit, eique totum hoc negotium commiſit: Ille non ſegnis, Ducum magnanimorum, & tenuioris fortunę Nobilium quibus favebat, operâ eſt uſus, jubebatque ut eos itineris comites ſibi ad ſciſcerent, quos Anicouvij adjungerent, ſplendideque ſe veſtirent more Legatorum, adjunctis inſuper aliquot militibus, muneribuſque exigui pretij; quæ gentibus largirentur, quas accederent, ijſque hoc in mandatis dedit, ut omnes Vias publicas, vel Regias, Flumina, Sylvas, & loca ſingula notarent, etiam ipſa nomina, ut poſt reditum de ſingulis rationem poſſent reddere nec immenor hujus mandati fuit, ut humaniter gentes iſtas tractarent, comiter exciperent, interea tamen de commodiſſimo loco deſpicerẽt, ubi Arx, aut propugnaculum quoddam exſtrui poſſet, imo ſi fieri poſſet, ut incolas iſtarum regionum in Moſcoviam unà ſecum adducerent.

Legati hi, veſtibus, armis, pecuniâ, donarijs, omnibuſque rebus ad iter neceſſarijs inſtructi, Moſchuâ diſcedunt, V Vitſogdam poſtea apud Anicouvios devenere, qui jam & ſocios itineris deſtinarãt, una & amicos nonnullos, eorumque liberos. Vbi eo deventum ſiut, egerunt, ſedulo inquirentes, de optimatibus, quibus maximum honorem exhibuerunt, & munuſcula obtulerunt, quæ ipſis videbantur maximi valoris, quæ tantã gratiã apud exteros pepercre, ut Moſchos, occurrẽtes, plauſibus & clamoribus exciperent, ad pedes eorum ſe abijcerent, imo ob cultum tam ſplendidum pro dijs eos haberent. Interea datâ occaſione, cæpere Moſchi interpretibus uſi Samojedis, aliquot

annis

annis in pagis Moſcoviæ addiſcēdæ linguæ gratia verſatis, agere & loqui magnificè de ſuo Imperatore, quē infinitis extollebant laudibus, ut Deum terreſtrem eum pænè facerent, multaque obiter adijciebant, quibus cupiditate videndi inflammabantur magis ac magis, avebant enim oculis videre ea quæ intellexerant, oblatâ hac occaſione ſtuduerunt Moſchi, eorum otis ſatiſfacere, addebāt & illud ſe obſides relicturos, qui dum n Moſchoviâ Barbari eſſent, linguam eorum addiſcerent: hoc acto multorum hominum animos cis Fluvium Obij ſibi devinxerunt, qui ſe ultro ſceptro Moſchorum ſubiecerunt promittentes ſingulis annis, in ſingula capita, (ne pueris quidem rcum tractare diſcentibus exceptis) binas Sabellorum pelles, uæ ipſis nullo loco erant, ſed Moſchis maximo, imo inſtar cinelij, eas promiſerunt ſe ſatiſfacturos Tribuno ærario, deutato, quod & accidit ſatis fideliter. Trajecere de hinc legati luvium Obij, & ducentas fere Leucas trans Fluvium, Ortum t Aquilonem verſus emenſi ſunt: obtulere ſe paſſim variæ erarum ſpecies, limpidiſſimi fontes, ſtirpes & arbores rarioes, ſylvæ amæniſſimæ, etiam nonnulli Samojedæ, quorum aqui Alcibus vehebantur, aliqui rhedis qui a Cervis, & Canius velocitate cervos ſuperantibus trahebantur: Multi denique occurrerunt, viſu & admiratione digna, quæ ordine & deliter notarunt. Omnibus hiſce tranſactis, non nullos ſuoum ut linguam addiſcerent, apud Samojedas reliquerunt, & oluntarios Samojedarum aſſumſerunr, ducentes in patriam am Moſchoviam, feliciſſimè iter abſolverunt, & rationem e ſingulis reddidere huic BORIS, qui verbo tenus omnia mperatori recenſuit, feliciſſimumque ſucceſſium: Admirantur omnes, adductos ad ſe Samojedas, juſſeruntque ut edent dexteritatis in ſagittando ſpecimina, quæ ita doctè ab illis lita, ut fidem ſuperent: nummulum enim ad magnitudinem oſtratis dimidiati ſtuferi, arbori adfigebant, è cujus conſpectu cedebant longè, ut vix dignoſci poſſet, attamen ſingulis icti-

bus

bus ſcopum feriebant, quod ſpectatoribus miraculo fuit, & admirationi.

Ita è contrario hi Samojodæ mirabantur cum mores & vitam Moſchorum, tum & urbis Moſcuæ ſplendorem, ſed non ſine horrore intuebantur ipſum Imperatorem, ita ſplendidè veſtitum, ſi aut equo veheretur, vel lecticâ, a multis equis traheretur, quamplurimus nobilibus non minus ſplendide ornatis cingeretur ſatellitibus quadringētis, armis ſuis inſtructis publicè obſervaretur, nihilominus ſonum campanarum admirabantur, quarum in urbe Moſcua infinitus numerus, etiam luculentiſſimas officinas publicas urbis, imo faſtum & ſplendorem totius civitatis, ut in Deorum thronos ſe ſublatos ſuſpicarentur, at hoc unum erat in votis, ut popularibus ſuis liceret adeſſe, eiſque rerum viſarum Hiſtoriam narrare, quin beatos ſe prædicabant, ſi tanto Imperatori ſe poſſent ſubjicere, quem plane pro Deo quodam habebant. Cibos à Moſchis appoſitos avide comedebant, gratiores enim palato eorum erant carnibus crudis, quibus in patriâ veſcuntur, aut piſcibus vento duratis & merito.

Tandem eo devenit, ut Imperatorem in Principem ſuum delegerint, etiam populares longè lateq diffuſos, ad idem fœdus induxerint, eumque ſupplices rogarunt, ut dignaretur eos eo honore, ut Gubernatores nonnullos mitteret, a quibus regerentur, quibuſque tributa prædicta perſolverent.

De idololatria iſtarū gentium, nulla mentio, ſed non ſublata eſt, non dubito tamen Chriſtianam fidem apud eos facile poſſe propagari, ſi modo idonei ſatis, & maxime pij verbi divini præcones eô mitterentur, quod opus maximè Chriſtianum non intermittetur, ubi Marsab ipſis exulaverit.

Hiſce omnibus ita tranſactis Anicouvij, ad magnas dignitates aſcenderunt, magnaque paſſim immunitate quin & Imperio in finitimis terris donati, latifundia centū inter ſe miliaribus diſſita, ad fluvios Dunam, VVitſogdam, & Soehnam pacificè

cificè poſſidentes, ita ut potentiſſimi, opulentiſſimique ſint &habeantur, nullúſque ſit honorum & dignitatum modus.

Deliberatum imo ſtatutum jam apud Moſchos, deligenda ad flumen Oby, & finitimis Regionibus, loca, natura ſua munita, ut in ijs ſtruant, & præſidiario milite firment Arces, eoque mittant Gubernatorem publicum qui magis ac magis vicinas terras detegat, regnoque adjiciat: Nec defuit eventus primum enim ſtructæ ſunt validæ arces aliquot, ad formam Murorum Gallicorum, trabibus directis perpetuis in longitudinem, ſine ſaxis, paribus intervallis, quæ multo aggere intus effarciuntur uſque ad iuſtam altitudinem, quæ poſtea præſidio munitæ ſunt. Tantaque in dies eo mittitur hominum multitudo, ut nonnullis locis jam collectæ ſint civitates, è Polonie, Tartaris, Ruſſis alijſque nationibus inter ſe mixtis. Omnes enim exules, homicidæ, proditores, fures & qui morte digni eô relegantur: quorum nonnulli aliquandiu in vinculis detinentur, aliqui liberè vivunt aliquot annis, reſpectu ſceleris commiſſi, hinc populoſæ tandem coalverunt hominum ſocietates, quæ unâ cum arcibus integrum conficiunt regnum, confluentibus eo quotidie multis tenuioris fortunæ hominibus, ut fruantur immunitatibus, ibi conceſſis.

Iſti tractui nomen eſt SIBERIA, urbi in eo exſtructæ SIBER, ſub initium facinoroſi, ubi inaudiſſent nomen SIBERIÆ, non aliter expaveſcebant, quam flagitioſi apud Amſterodamenſes famoſum illud PISTRINVM, ablegabantur enim ſtatim Siberiam verſus, jam vero pœnæ iſtius frequentia, abijt in contemtum, Optimates adhuc, & nobiles Moſchi ſiquando incurrerunt in Principis indignationem, Siberiæ nomen abominantur, cum ſæpe eò ablegentur, cum totâ familiâ, ubi Magiſtratui ſubjiciuntur dum Imperatoris ira ſedetur, & in patriam revocantur.

Caerte van't Noorderste Russen, Samojeden, ende Tingoeser landt : alsoo dat vande Russen afghetekent, en door Isaac Massa vertaelt is .

Itinerum ducentium, & fluviorū labentium è Moſcoviâ Orientem & Aquilonem verſus, in Siberiam, Samojediam & Tingoëſiam, ut a Moſchis hodie frequentantur.

Item,

Nomenclaturæ oppidorum in Siberia a Moſchis conditorum, quæ prorex gubernat, etiam incognita explorat, & occupat, ita ut in magnam Tartariam fere penetrarit.

EX urbe Soil, ad fluvium VVitſogdam, quem accolunt Anicovij, contendunt adverſo flumine, donec perveniant Iavimiſcum, oppidulum iſtud a Moſchis conditum, & Soilâ ſeptendecim dierum, itinere fere diſſitum, multis fluminibus & ſylvis moleſtum. Naſcitur hic VVitſogda, ex montibus Ioëgorijs, Tartariæ ad Auſtrum conterminis, Boream verſus ad ipſum Oceanum uſque extendentibus: ex iiſdem labitur & Petziora, qui cis fretum VVaygats Oceano ſe immiſcet. Iaviniſco digreſſi, trium hebdomadarum itinere emenſo, Neemū flumē attingunt, quod leni per ſylvas fluit agmine, unde & nomen habet Ne-em, quod latinis mutum, illud navigant pæne quinque dies, hinc merces ſuas ad leucam unam tranſferunt ad VViſſeram flumen, quod è rupibus Ioëgoriorum montium appendicibus profluit, quas Moſchi Camenas vocāt: tum feruntur novem dies continuos ſecundo hoc flumine donec perveniant Zoil Camſcoy, a Moſchis conditum, & refocillandis mercatoribus dicatum, terreſtri itinere profecturis, hic VViſſera fluvius, continuato curſu ſuo, tandem CAMO ſe miſcet, Viatram Moſcoviæ oppidum lambens, maximo flumini Rha, quod &

Volga dicitur illabitur, quod ſe ſeptuaginta oſtijs exonerat in mare Caſpium, ut ex fide dignis accepi, teſtibus oculatis.

Cum aliquandiu moras traxiſſent in urbe Soil Camſcoy, multos equos eduxere eò loci, imo hoc tempore habitatur à Ruſſis & Tartaris, pagis, & pecoribus affluentibus. Mercatores itaq; paululum expeditiores ad iter, equis merces ſuas imponentes, per montes iter faciunt, abjetibus, pinis, & raris arboribus luxuriantes, inter hos montes traijciunt flumen Soibam, hinc Coſnam, utrumque Septemtrionem verſus labitur. Hi mõtes in tres partes diſtribuuntur, quarum duæ priores, biduij, tertia, quatridui itinere ſuperantur. Ac primæ nomen eſt Cooſvinſcoij Camen, alteri Cirginſcoj Camen, tertiæ, Poduinſcoij Camen. Hi montes longè diverſi ſunt ab ijs, quos ſuperarunt paulo ante, ſylvæ multo pulchriores ſunt, & denſiores, varias etiam paſſim ſtirpes producentes. Hæc deſerta etiam a Tartaris & Samojedis frequentantur, ut tantum pelles pretioſas hiſce in locis venentur Imperarori Moſchorum. Montes Podvinſcoij Camen, reliqius altitudine ſuperant, nubibus paſſim & nivibus tecti, ideoque viatoribus ſatis moleſti, ſed paulatim declives fiunt. Hinc Vergateriam appropinquãt, ubi ſubſiſtendũ, dum ver appetit, cauſa eſt fluvius Toera, qui vadoſus id tẽporis, & proximis iſtis locis naſcatur. At vere novo, gelidus canis cum mõtibus humor liquitur, & magnis accreſcunt auctibus amnes, ſcaphis & lẽbis traijcitur.

Vrbs hæc Vergateria, primum terræ Siberiæ eſt oppidum, ante annos viginti & unum conditum, & nonnullis alijs in ijſdem regionibus: civibus abundat, a quibus agri vicini, ut in Moſcovia fit, coluntur. Hic reſidet Prorex, ut ita dicam, aut Gubernator, qui maximam quotannis, initio veris, frugum, annonæque copiam, omnibus præſidiariò milite munitis Siberiæ arcibus, diſtribuit, imo & Moſchis trans flumẽ Obi degentibus hoc pacto proſpicit cum ibi non colatur tellus, & Samojedæ, ferinâ victitent: Secundó Toerâ flumine navigantes quinquiduum, Iapanſin deveniunt, oppidulum ante

biennium

biennium ſtructum, & colonis inſeſſum, hinc rurſus Toera feruntur,ſic biduum progreſſi, cogũtur ob viæ compendium anfractuoſoſque ejus meatus,ſæpe ſe terræ committere, hæc vero loca jam paſſim habitant Tartari & Samojedæ, pecuarij plærique omnes & navicularij.

Tandem emenſo Toerâ,ad ingens flumen Tobol deveniunt,ducentas fere leucas à Veagateria diſtans,& hinc Tinnam navigant,oppidum populoſum, à prædictis cõditum: quamplurimi etiã rhedis, hiberno tẽpore, duodecim dierum itinere Iapanſi Tinnam perveniunt, atque hic maxima pellium pretioſarum, inter Moſchos Tartaros, Samojedaſque vigent commercia; oportuna hæc navigatio ijs, qui tantum uno ſemeſtri abeſſe volunt domo, quamplurimi tamen ulterius penetrant,imo ipſum flumen Obij tranſeunt, regiones Oriẽtales,& Meridionales perambulãtes.

Tinnã Toboſcam, Siberienſium oppidorum Metropolim devenitur, ubi ſupremi Proregis Siberiæ ac Moſchorum ſedes eſt,& quotannis huc omnium vicinarum Vrbium tributa deferuntur,tã cis quã citra collecta,& publico cõmeatu munita,in Moſcoviã ad Imperatorẽ deducũtur: & hic ſummo jure jus dicitur,a Prorege cui tanta potentia,quãta in ipſa Moſcoviâ,eiq; quotquot in Samoiediã,Siberiaq; gubernatores faſces deferunt. Vigẽt proterea hic rerum e Moſcoviâ deportatarum cõmercia,confluẽtibus eò ex tractũ Auſtrali,& ab ultimâ fere Tartariâ Tartaris,aliarumq; gẽtiũ hominibus,ita ut quo magis, divulgatur regionũ iſtarũ fama, eò frequẽtiores cõcurrãt. Vnde Moſchis non exigua proficiſcitur utilitas,qui tã pacifice has gẽtes ſubjugarũt, eiſq; ita addictæ,ut de earũ fide deſperãdũ minime ſit. Paſſim etiã ſtructa ab ijs tẽpla,in quibꝰ Græca exercetur religio,quæ Ruſſis quãplurimiſq; Septemtrionalibus ſacroſancta eſt, licet non paucis ſuperſtitionibus depravata; Talis autẽ eſt ſtatus,nemo invitus relligionẽ hãc vel illam amplecti cogitur, ſed à Ruſſis media quædam nõ violenta adhibẽtur,quibus homines iſtos lucri faciãt, ducãt,& nõ cogãt.

Sita

Sita eſt urbs Tobolſca, ad fluvium Iirtim, qui rapidiſſimo flumine, inſtar Danubij a parte meridionali ortum ducens in Oby ſe exonerat, qui & ex eodem tractu videtur labi, alteram urbis partem lambit fluvius Tobol, unde urbi nomē eſt, cui ſe miſcet fluvius Taſſa, ab aquilone ex montibus maritimis ortum ducens, ad hujus ripam Moſchi nuper urbem cōdidere, quam Poliem dixere, colonijs è Siberia ductis, auxere hac ſolâ de cauſâ, quod ager fertiliſſimus eam cingat, nec deſint Sylvæ amæniſſimæ, nutricolæ variarum ferarum, pantherarum, lyncium, vulpium, ſabellorum & martarum. Diſtat vero Polienum Tobolſcâ duarum hebdomodarum itinere in Aquilonem. Iirtis fluvius pari ferè a Tobolſcâ ſpatio, ſe commiſcet fluvio Oby, ad cujus oſtium oppidum Olſcoygorotum conditum fuit, at poſtea juſſu gubernatoris Siberiæ dirutum, cauſa vero prodita non fuit, eam tamen hanc fuiſſe ſuſpicor, intenſum frigus, vel quod mari vicinius eſſet, damnum aliquod, aut inundationem metuebant, imo maximum periculum ſi forte populis quamplurimis ditatum eſſet. Cumque fluvius Obi maximarum aquarum copiâ redundet, & ingentem vicinarum terrarum partem tanquam brachio amplectatur, & circumfluat, atque ita in ſe refluat, eamque magnam inſulam faciat, in eâ novam urbem, quinquaginta miliaribus à mari diſſitam condidere, quam Zorgoet nominant.

Hinc adverſo flumine navigantes, raro utuntur velis, vel quod languidum ſpirēt venti, vel montes obſint, licet ubique ferè luxuriet Oby, ſcaphas tamen funibus protrahant, planè eo modo quo Moſcoviæ fluvios ſuperant.

Ducentis ſupra Zorgoet leucis emenſis Narmiſcoy arcem tredecim abhinc annis exſtructam deveniunt, cum ſummus Siberiæ Gubernator nonnullos emiſerat, terras humano generi commodas, atque urbibus condendis idoneas indagaturos, eamque id temporis ſtruxere, atque armato milite munivere, tractu per quam amæno, ſalubri, tepido, fertili, & in quo

ferarum

ſerarum & avium chiliades, hinc tandem incolis ditata, excre-
vit in civitatem, cumque ſita ſit in Euronotum, ijs id negotij
atum eſt, ut ad ulteriora, calidioraque loca pedetentim aſcen-
erent, & ſincerè ubique negotiarẽtur obvias quaſque gentes
umaniter tractarent, quo latius tandem regnarent, & Ruſſi-
um imperium extenderetur; cumque gregatim ſæpe terras
nteriores exploraſſent ultra cẽtum leucas, amæniſſimos qui-
em, ſed cultoribus vacuos invenire tractus, ſed abhinc annis
ecem, cum adverſo flumine Oby, ducẽta milaria ſuperaſſent,
n regionem non minus uberem, quam amœnam inciderunt,
noderatè calidam, nullo pænè incommodo laborantem, fri-
oribus omnibus liberam; hinc occaſio oblata redeundi in
iberiam, atque Imperatori Moſcoviæ ſignificandi. ubi id
mporis imperabat BORIS GODDENOOF, cui hoc
ræ erant, ilico in mandatis dedit Gubernatori Siberiæ, ut
olonias eo mitteret, urbemque conderet; nec caruit ſucceſſi-
s, Arcem ſtatim condidit, loci oportunitate, & formâ ſuper-
m, adjunctis nonnullis caſtellis, ut nunc nomen urbis audi-
Toom, quod intellexerint Tartarorum multitudinem eò
ci olim conſediſſe, à quibus hæc urbs ob eximiam ſitus a-
œnitatem nomẽ hoc accepit, quorum Rex erat Altyn, hinc
ultarum gentium locis campeſtribus ſe detinentium hæc
bs impetus ſæpe ſuſtinet, nunc vero cum viribus & armis
eat, in Regnum novum ſurget. Cæterum intra urbem
om, & arcem Narmiſcoy, & Sibiriam, quamplurimæ dete-
ntur gentes, quæ ſe Oſtacki nominant, & cum Tartaris, Sa-
ojedis, & Ruſſis in unum jam corpus coäluere, amicè inter
negotiantes, auro varijſque mercium generibus. Quam-
rimi ipſis Reges imperitant, quales in India, non longè la-
ue dominantes: & uno verbo dicam, Moſchi in illo tractu
redibiles fecere progreſſus & ulteriores ſperamus. Intra
y & Iyrtim Fluvios quamplurimæ arces, urbeſque condi-
ſunt, eò fere tempore cum Tobolſcam conderent, opibus
jam

jam affluentes,quarum incolæ ſunt Moſchi Tartari,Samojedæ, omnes manſueti; earumque prima eſt Tara hinc Obi & Iirtis. Itinere decem dierum diſtant, etiam illa quam Iorgoet dicunt,condita ante quindecim annos, etiam Beſou, & Manganſeiſcoy gorad,ſitæ ad Auſtrum,at in parte occidentali fluminis Obi, incolæ ſtudent ulterius progredi. Cis Obi ſitæ ſunt urbes Tobolſca,Siberia, Bereſou, & quamplurimæ aliæ, ad diverſa flumina, indies exſtruuntur. Trans Obi ſunt Narim,& Toomen, ijs in locis incolæ utuntur cervis,loco equorum etiam canibus velocibus, quos pleriq; piſcibus vento duratis educunt & nutriunt,quò ſint validiores.

Iorgoet in Inſula quadam fluminis Obi ſita eſt.

Ab urbe Narim orientem verſus iter facientibus occurrit fluvius T E L T A,in cujus ripa arx Congoffſcoi condita eſt, etiam præſidio munita, hujus incolis cum Narimenſibus à Gubernatore Siberiæ ante ſeptennium in mandatis datum.ut ulterius in Orientem pergerent,& quæ incognitæ gentes iſtic viverent indagarēt cumq; decem hebdomadarum iter emenſi eſſent,per deſerta ampla,loca amæna,arboribus & fluminibus varijs ornata,deprehenderunt magalia quædā in campis, & inſignē hominū inultitu dinē,ſed cum ductoribusSamoiedis ac Tartaris uterētur, locorum iſtorum gnaris,nihil timuerunt.Appropinquātes vero reverēter,& officioſè exceperunt, & per interpretes Tingoëſi ſe vocari dixerunt,& ripā fluminis Ieneſcia accolere,quā àb Euronoto fluere affirmabāt, ſed de origine eius nihil conſtabat,& latitudine ſuperabat flumē Obi,Accolæ hi ſtrumis à mento propendentibus erant deformes,& glocientes inter loquendum ut Pavones Indici, lingua eorum non diſſimilis a Samoiedarum,cum ſe mutuo in multis intelligerent.

Fluvius Ieneſeia, magnitudine Obi ſuperans, ab Ortu excelſis montibus veſtitur, ignivomis nonnullis, & ſulphureis, ob occaſu,planus eſt, eximè fertilis,herbis, arboribus, floribus

bus virẽs,& fructibus abundãs nec deeſt aviũ omniũ varietas:
Notatu dignum flumen hoc verno tempore campos ſpatio ſeptuaginta leucarum inundare, non ſecus ac de Nilo AEgypti narrant Hiſtoriæ, non minus edocti Tingoeſi, trans ipſum flumen, & in vicinis montibus degunt, donec refluat, relapſo flumine ad campos redeunt, armentaque ſua ad pabula conſueta, & planitiem reducunt.

Tingoëſi humanitatis veſtigia præſeferunt, inducti ad hortationibus Samojedarum, eidem Gubernatori ſe ſubjecerunt, quem loco Dei honorabant. Non licuit cognoſcere quod numen illi colerent hactenus, credo evenire negligentia Moſchorum, non ſedulo ſingula inquirentium.

Non profecto admirandum, fretum hoc Waygats, quotannis glacie obſtrui, a parte boreali, cum magna iſta flumina Obi & Ieneſeja, aliaque compluræ vicina nobis adhuc incognita, tantos glaciei acervos, tantæque craſſitudinis montes evomant, ut fidem ſuperent, fit enim nonnumquam veris initio, ut glacies præ craſſitudine & multitudine ſua, in maritimis locis, totas a terris abrũpat ſylvas, hinc eſt quod ad littora freti Waygats tanta paſſim conſpiciatur lignorum undique confluentium copia, cumque in illo ad Novam Zemlam freto intenſiſſimum ſit frigus, nihil mirum, ſi in ipſâ freti anguſtiâ tam immanes coacerrentur, & concreſcant glaciei moles, ut in ſexaginta aut minimum quinquaginta ulnarum craſſitudinem coaleſcant, ut dimenſi ſunt illi, qui ab Iſaaco le Maire navigiolo quodam eo miſſi ieranr.

Sed ad rem. Suſcepere Moſchi poſtea iter paulo ulterius, ſuperantes Ieneſejam, ſed rectâ in Orientem, non deflectentes Auſtrum verſus, comitibus Tingoëſijs, ex quibus didicerãt complures gentes incognitas, habitare Auſtralem partem, & Reges eorum perpetua inter ſe bella gerere; ſed cum aliquot dies iter feciſſent ſine fructu, ad ſuos rediere. Tingoëſijs tamen in mandatis dedere, ut penitius illos tractus luſtrarent

E amicitiam

amicitiam omnem pollicerentur quod & factum, fædus enim cũ illis pepegere, diſcedentes ex oris iſtis, Moſchos, fæderatos Samojedas, ac Tartaros ipſis reliquerũt, muneribus non neglectis. Sequenti anno Tingoëſij emiſere nonnullos e ſuis, rectâ in Orientem, ulterius aliquanto quam antea progreſſi, inciderunt tandem in quendam alium fluviũ, Ieneſeiâ quidem minorem, velocitate non diſparem, cujus curſum aliquot dies ſubſequentes, deprehenderunt homines quoſdam, quos curſu antevertẽtes apprehenderunt, ſed linguâ diſſimiles erant, ſed certis quibuſdam jndicijs & vocibus Barbarorum, Om Om ſubjnde ingeminantium, cõjecerunt ab altera fluvij parte crebra audire tonitrua; & ſtrepitus hominum, ipſum vero flumen digito monſtrãtes, Peiſida dicebant, hinc Tingoëſij, & Tartari colligebant id nomen fluvij eſſe : at poſtea cognorunt Moſchi, ſonitus campanarum Om Om ſignificari, repetentes vero patriam, nonnullos accolarum fluvij ſecum duxere, ſed in itinere omnes perierunt, an metu, an aëris inſolentiâ incertum eſt, dolebant profecto, omnes comites, tam Tingoeſij, quã Samojedæ eorum interitum, redeuntes enim, aſſerebãt eſſe homines ingenioſos, formâ honeſtâ, oculis parvis, facie planâ, colore fuſco, & ad luteum vergente.

Hoc cum cognoviſſent Moſchi ex Samojedis, a regionibus Tingoëſiorum in Siberiam redeuntibus, ſtatim cupiditate inflammati fuere, ulteriora inveſtigandi petẽtes a Prorege itineris comites, qui ſtatim petitioni annuit, cõceſſâ ſimul magnâ militum manu; eâlege ut ſingula diſpicerent, Tingoëſios, Samojedas, ac Tartaros conjungerent, quod & factitatum, ſeptingenti enim viri bellicoſi, trajecerunt Fluvium Oby, & Samojedarum ac Tingoëſiorum terris trajectis devenerunt ad Ieneſejam flumen, quo trajecto ad ulteriora perrexerunt, ducibus Tingoëſijs, qui non tantum anteambulonum obibant munus, ſed & de cõmeatu omnibus proſpiciebant, captis mirâ quedã dexteritate avibus, Cervis, capris, alijſque varij generis

feris,

eris, nec piſcium è fluvijs paſſim deerat copia, tandem ad Peſi-
lam flumen perventum, ad cujus ripam tentoria fixere, donec
fieret navigabile, proximo Vere, quod inſtabat; cum vero ſol-
veretur trajicere illud non auſi fuere, ſonitu iſto, de quo antea
naudierant, ſatis claré percepto, quem certo judicabant, eſſe
campanarum, flante vero ab ulteroire Peſidæ ripa vento, per-
cipiebant ſtrepitum equorum & hominum, nonnumquam
vela ipſis viſa, at perpauca, quæ ſecundo flumine naviga-
bant, at quadrata, qualia hodie Indorum: at eo loci ubi
primum conſtiterant nullos homines deprehenderunt, etiam
moram trahentes eâ in regione, notarunt flumen Vere
novo augeri, periculum tamẽ ex eo nullum, cum ripa utrim-
que ſit præalta. Sub Autumnum revertentes, narrarunt
quantopere delectati fuerint loci amœnitate. Menſibus A-
prili & Majo præcipuè, quanta iſtic ſtirpium, rariorum flo-
rum, fructuum, arborum, avium, ferarum, armentorum co-
pia, at Moſchi ſuavitatibus hiſce non capiuntur, nil niſi lu-
crum vile meditantes, in cæteris planè ſaxei ſunt. De veri-
tate vero non dubitandum cum iuramento omnia & ſingula
confirmarint.

Hæc fama cum in Aula Moſchorum percrebuiſſet, Borius
Imperator, reliquique regni Proceres admirabantur quam
maximè, imo illos invaſit cupido ſingula diligenter per-
ſcrutandi; Ideoque ſtatutum erat, annuente ipſo Impera-
tore eo mittere Legatos, muneribus Regijs inſtructos, co-
mitibus Tartaris, Samojedis, & Tingoeſijs, ut ripam ulterio-
rem fluminis Peiſidæ luſtrarent, ejuſque ſitum notarent, eti-
am amicitiam cum Regibus, populiſque contraherent, ſi qui
eſſent, aut regerent, ſingula obſervarent, reverſi diſtinctè nar-
rarent, maximè quæ antea de Campanarum ſonitu allata, ſed
caruerunt hæc omnia eventu, ob bella civilia nuperrimè inter
Moſchos exorta, ut ex eorum deſcriptionibus fuſius liquebit,
quas brevi Deo volente publicas faciemus.

Interea tamen Gubernatores non defuerunt ſuo muneri, non ceſſantibus hiſce bellis in eos tractus emiſere nonnullos, multis e Siberiâ civibus voluntarijs comitibus, qui cum Tingoëſios tranſiviſſent, fluvium Ieneſciam tranſiviſſent, pedes reliquũ iter abſolverunt, plæriq; tamẽ vitæ cõmodiori aſſueti, itineris moleſtiâ in viâ ipſâ perierunt, ſuperſtites vera ea fuiſſe deprehenderunt, quæ ab alijs narrata, maximè que de ſonitu Campanarum, & ſtrepitu Equorum, hominumq́; allata fuerant, at diſſuadentibus accolis non auſi fuere flumen traijcere, ſed aliquandiu in montibus hæſerunt, unde & emicare crebras viderunt flammas, Sulphur, & Lydium lapidem reportarunt, ut de fodinis pretioſis certa ſit fides.

Iubebat id temporis Gubernator Siberiæ ſcaphas aliquot tegumentis cooperiri, primoq; vere ad fluminis Obi oſtium decurrere, & littus legere, donec ad fluvium Ieneſejam pervenirent, quæ ſe etiam exonerabat in mare, eam adverſo flumine navigarent aliquot dies, Simul etiam eò mittebat nonnullos qui pedeſtri itinere ad ripam fluminis contenderent, ſcaphas ibi præſtolarentur, ſi nõ inciderẽt in eas, anno elapſo reverterentur. Præcipuè illis qui oras maritimas legerẽt mãdabat, ut ſingula notarent, & luſtrarent. Præfectum etiã quendã illis adjunxit nomine Lucam, cui maximè negotium omne commiſit, dimiſſi mari ſe commiſerunt, atque oſtium fluminis Ieneſejæ ſubiere, inciderunt que in illos qui pedeſtre illud iter ſuſceperãt, qui nõnullos ex conitibus ſecũdo flumine ſcaphis, ratibuſq; ad oſtiũ Ieneſejæ demiſerãt reipſâ illi experti ſunt ita ſe rẽ habere ut conjecerat Gubernator. Interea Luca moritur, cũ nõnullis Præfectis cõſultius judicarũt ut quiſq; in patriam ſuam eâ viâ qua venerat, rediret, quod & feliciter accidit, in Siberiam reduces Gubernatori narrarunt totius itineris ſucceſſum, de quo ſtatim Imperatorem certiorẽ fecit, tota vero Hiſtoria adſervatur in theſaurario publico Moſcoviæ, eamque examini ſubijcient, cum bellâ hæc civilia compoſita

fuerint,

ſuerint, ſed deſperamus, dolendum profecto ſi ita negligantur, tam fertiles inſulæ, flumina ampla, Regiones avibus & feris luxuriantes, & ultra ipſum flumen Ieneſejam, longè lateque.

Vivebat tum temporis in Moſcovia, amici mei frater, qui his detectionibus comes fuerat, is tabulam quandam, ex fratris jam defuncti ore exceptam, & a ſe delineatam nobis tradidit, ipſe vero fretum VVaygats penetraverat, omniumque locorum uſque ad Obi gnarus eſt, quis vero ſitus regionum ultrâ flumen, cognovit ex alijs; eſt ſola hæc quam damus tabella rudis duntaxat illius oræ delineatio maritimæ, eamque magnâ moleſtiâ mihi comparari, ſi vero reſciſcerent illi quorum intereſt, actum eſſet de Moſchi illius vita, nomen ideo illius non prodimus.

Fluvius Toas ſe exonerat in flumen Obi, profluens ut videtur ex locis Ieneſeiæ vicinis, ſylvâque vaſtâ, ex qua & alius quidam fluvius profluit, proximus Toæ, in Ieneſeiâ aquas ſuas evomẽs, adeo ut ab Obi maritimo itinere, per regionem Samoiedarum, duabus tantum terreſtri itinere leucis ſuperatis, incidant in flumen Torgaef, tandem ſecundo flumine in Ieneſeiam deveniunt, eſt profecto commoda hac via, & a Samojedis & Tingoëſijs non ita pridem inventa.

Hæc ſunt quæ maximo ſtudio reſciſcere potui, in Vrbe ipſâ Moſcuâ, de colonijs ductis in maximam Regionem Siberiæ, cum adjacentibus Tartaris Scythiciſque nationibus: plura nõ licuit inquirere, imo difficile fuit, hæc quæ retuli impetrare ab alijs, cum Ruſſis maximè diſpliceat, ſi exteris ſecreta regni innoteſcant,

Iſaac Maſſa Haerlem.

Figure des cornes des cherfs quon trouve au pais de Spitsbergen

IN præfatione poſtremæ editionis hujus libelli, cum agerem de deſcriptione Siberiæ, mentionem feci navigationum à Batavis præſtitarum, ſuper detectione tranſitus, in Chinam, ſupra Novam Zemlam, quas jam enarrare operæ pretium non duxi, cum ſatis ab alijs deſcriptæ, & in theatrum publicum ſint productæ.

Sed poſtremâ navigatione eo etiam fine ſuſceptâ, juſſu Illuſtriſſ. D. D. Ordinum, videbar in prologomenis tum temporis, quid majoris momenti promittere, cum alter Præfectus Ioannes Cornelij Anthropophagus, qui anno ſexcenteſimo undecimo á D. D. Ordinibus emiſſus erat, nondum ſecundum iter abſolviſſet, quo ſtudebat Novam Zemlam ſuperare, & in Chinam tranſire. Priori enim itinere, cum ſub Veris initium ſub altitudine ſeptuaginta duorum graduum, triginta minutarum, aſcenderunt poſteà ad altitudinem ſeptuaginta ſex graduum, uſque ad Crucis Inſulam, ad Berefort, hinc, quia glacies ulterius navigandi iter præcluſerat, navemque læſerat, deflexerunt in Lappiam, ad Inſulam Kilduyn, ubi navem cõſolidarunt. Interea Dominis Præfectis rerum nauticarum nunciarunt de ſucceſſu, etiam licet via in Chinam non pateret, non ſine commodo ſe redituros, quare hinc ſolventes in Novam Franciam navigarunt, Occidentẽ verſus deflectentes, ad altitudinẽ quadraginta ſeptẽ graduum, diſtãtes ſeptuaginta quinq; miliaribus ab Auſtrali promõtorio Inſulæ Ba calaos, Inſulã a Canibus dictam appulerunt, eadem illa videtur quæ in tabulis noſtris I. des loups marins. Ab hac inſulâ Occidentem verſus littus legere, omnes etiam ſinus, & Inſulas occurrentes, luſtravere, uſque ad altitudinem quadraginta triũ graduum, quindecim minutarum, ſuperantes ſexaginta leucas Germanicas, ubi promontorium arenoſum deprehenderunt, quod C. de Sable dixere, nonnumquam in portubus nõnullis

myriades Incolarum apparuere, qui verecundiæ omnis prodigi, nudi incedunt, dorſum tantum pelle feræ tegentes, ut frigus arceant, quod tum temporis intenſius erat, quã æſtate in Novâ Zemlâ: Iſti Barbari, horrebant frigore, dentibus crepitantes, mucum è naribus defluentem, & in pectus apertum dependentem non abſtergebant, minus munditiei ſtudioſi, non tamen plane erant irrationales, cum uſus Tabaci ipſis ſit frequens in Medicinâ, viſuntur enim hic fiſtulæ, quibus Tabaci fumos inſpirant, unius ulnæ, aut cubitus magnitudine, artificioſè ſculptæ, imagine ad ipſum orificium; Divi cujuſdam meo judicio, ſedentis flexis genibus, clunibus in calcaneum demiſſis, ut apud eos moris eſt, arcubus & ſagittis ſemper incedunt armati, tam fæminæ, quam viri, ut ſe ab hoſtibus defendant, quod experti ſunt noſtri cum ſe cum Præfecto ſuo terræ committerent, cum antea in aulâ nauticâ ſatis tuto deliteſcerent, rogabant enim eos, num is, digito Præfectum monſtrantes, dux eſſet, hoc ſuo idiomate; Eſt cetcij Capiteyne d'Hollande, reſpõdebant noſtri, eum eſſe; Ecce fæmina quædam retrocedens nonnihil à cœtu, ſagitta Præfectum jaculata eſt, ex quo ictu etiam ilico periit, nihil minus à reliquis tentatum, ita ut ſex cum ſuo Præfecto perierint; Suſpicor nonnullos Nationis noſtræ homines incolas in oris maritimis Franciæ novæ, inſigni quadã injuriâ affeciſſe, hinc in vindictã erupere ſatis iniq;.

A Promontorio de Sable, occidentem verſus navigarunt triginta octo, aut quadraginta miliaria, relinquentes a dextris magnum ſinum, eumque non luſtrarunt: Eò deflectit ora maritima Auſtrum verſus, & Euronotum, ad altitudinẽ unius gradus & quadraginta, triginta minutarum, ubi ſe vites vidiſſe aſſerunt craſſitudine corporis humani. Sub altitudine vero, quadraginta gr. & 35 mi. ſinus eſt a parte boreali, occidentaliq; tutus, quem noſtro idiomate Fuyck dixere, hinc ora maritima occidentem verſus vergit, multis fluminibus luxurians, quam longè ante reliquerat altera Navis, ut ſecũdum iter

ſupra

ſupra Novam Zemlam tentaret, etiam & hæc paulo poſt domum reverſa eſt, omniaque hæc de Canada, oriſque incognitis rettulere ſocij. Interea illa ductu Ioannis Cornelij Anthropophagi, uſque ad glaciem educitur elabitur æſtas, nihil fit, hoc tantum Geographia dignũ notarunt, Inſulas Matſijn, & S[r]. Hugo VVilloughbes non reperiri, & mare eſſe vaſtum, inſulis viduum, intra Novam Zemlam, & Vrſorum inſulam; Digniſſimam vero omnium portuum Novæ Franciæ delineationem nobis communicarunt, ijſque pro hoc munere habenda eſt gratia. Se ſub Climate frigido navigaſſe, teſtimonij loco attulere, fragmẽtũ glaciei, maximæ craſſitudinis, quod adhuc in Autumno, in Aulâ Præfectorum rerum navalium videre erat; dẽtes etiam Morſarum, & exuvias Vrſæ: nonnulla etiam ex Novâ Fraciâ, ſed nullius fere pretij omnia.

Ita animoſæ huic expeditioni (ſi Dis placet) eventus laudabilis defuit cujus autor fuerat Præfectus ille Amerſfortus, qui jaculo imbelli (heu) miſer in Novâ Frãciâ perijt. Perſuadebat ſibi quæ à Guilielmo Barnartio, & Iohãne Hugen, in partibus Borealib' præſtita, nõ ſatis viriliter geſta eſſe: Addebat & hoc abſurdũ, Solẽ cõtinuo ſuo ſplendore, & calore diebus æſtivalibus, magis ſalẽ productu rũ, quã glaciẽ, ejuſdẽ opinionis cum Heliſæo Roſlijn, Doctore Hanoviẽſi, qui in calce libelli D. D. Ordinibus dicati, aſſerit, viã in Septẽtrionẽ juxta oras Tartariæ, in Chinã & Iapã, quò magis ad Polum vergit, eò eſſe calidiorẽ æſtate; quæ opinio tã rationi, quã experientiæ adverſatur, Sol enim radijs obliquis nihil incẽdet, ſed directis; Sed ne ſentẽtiæ rationi cõſentaneæ, pugnẽt cum erroneis expetiẽtiã certã eſſe judicabimus, quæ docet, quo propius ad Polũ acceſſeris, eò frigus eſſe intẽtius, tã hyeme, quã æſtate. Licet omne navigationes, & hiſtoriæ teſtẽtur, de caloribus ſub lineâ Æqui. & frigoribus intenſ[i]ſſimis, ſub Vrſâ, nõ tamẽ ipſis ſatiſfiat, ad abſurdũ rediget eos. [D]eſcriptio noſtra Nieulandiæ, intra Groenlandiã, & Novã zem[l]am, ſub altitudine ſeptuaginta octo, aut octoginta graduum [à] Æquatore, quæ mentionem faciet frigoris, non caloris, qu[a]m tamen D. Roſlin cum ſocijs aſtruit.

De detectione Terræ polaris, ſub latitudine octoginta graduum.

Anno milleſimo nonageſimo ſexto (cum Illuſtrſſimi Domini Ordines, bis nonnullos emiſerant, ut viam vel tranſitum in Chinam in parte boreali inveſtigarent) Conſules & Senatores Amſterodamenſes duas emiſere naves, quibus præfecti Guilielmus Barentzon Amſterodamenſis, & Ioannes Cornelij Rijp, Enchuſanus, hi cum perveniſſent, ad altitudinem Promontorij borealis in Norvvegiâ, Occidentem verſus curſum inſtituerunt, inducti a Ioanne Cornelij, metuens ſi in Orientem deflecteret, ad anguſtias freti VVaygats deduceretur, Ideo inciderunt in Inſulam quandã, ſub altitudine ſeptuaginta quatuor graduum, triginta minutarum, quã Urſorum dixere, ob copiam, unum interfecere, hunc excoriantes, pellẽ longitudine duodecim pedum fuiſſe deprehenderunt: deflectentes hinc Septemtrionem verſus, quinto Iunij, fragmenta glaciei occurrere, quæ ſuperarunt, uſque ad decimum nonum ejuſdem menſis, tum terram deprehenderunt, ſub altitudine ſeptuaginra novem graduum, quinquaginta minutarum, hãc terram noſtro idiomate Spitſbergen dixere, ob multitudinem nivis & montium glacialium altitudinem. Hinc latus Occidentale hujus inſulæ legerunt, ad altitudinem ſeptuaginta novem graduum, ſinum ingreſſi, intra promontorium Inſulæ, quam hodie Angli Principis Caroli dixere, ibi cum biduum hæſiſſent, enavigarunt ad promontorium boreale, quod Angli in tabulis ſuis appellant Faire Foorlant, noſtri vero ob copiam avium, quæ in vela incidebant, dixere idiomate noſtro Vogelhoeck: legerunt ita littus Auſtrale; glacies enim erat impedimento, quo minus mare altum peterent, ut patet ex eorum editis libellis: In hac inſulâ non ita intenſum eſſe frigus indicabãt ut in Novâ Zemlâ, campos ſe vidiſſe virenteis, hinnulos, Anſeres minores quamplurimos ovis incubantes, cum

dicantur

dicantur in Scotiâ in arboribus naſci. Invenerũt ibidem dentes Morſarum, etiam cadaver Balenæ, mari innatans: Noſtros ſecuti ſunt Angli, qui eam Inſulam luſtrarũt, ut pinguedinem marinarum belluarum ſibi compararent, quarum ibi copiâ maxima; Mercatores noſtrates cum intellexiſſent de lucro ab Anglis jam conſecuto, ex arvina iſta, aut barbis balenarum, & dentibus Morſarum, qui majores pretij ſunt quam Elephantûm, anno milleſimo & duodecimo, eò etiam naves emiſere, exiguo tamen cum lucro reverſæ, nihilominus idem ſequenti anno decimo tertio præſtitum.

Huic noſtræ fortunæ invidebant tamen Ruſſiæ navigationis Præfecti in Angliâ Londini, qui naves aliquot, & cum ijs Navem præſidiariam Tigrim dictam emiſere cum Præfecto Benjamino Ioſephi filio, ut õnes reliquas nationes ab oris iſtis fugaret, quod & ab ipſis præſtitum eſt: Sexdecim enim aut ſeptẽdecim naves noſtratiũ ipſis diripuere, prædãtes pro more ſt quicquid uſui eſſe poſſet, inſuper iuſſerunt ſatis imperioſe domum reverti, ſub pœna ſuſpẽdij, ſi diutius iſtic hærerent, non ſine authoritate mandati Regij, ut patri ſuo Prætori noſtro, Filius Sem à Does nunciavit, quod & vidiſſe ſe ait: Hic filius Prætoris, cum Nauarcho Thomâ Bonaert, cũ quo hinc ſolverat, detinetur in vinclis, in Navi præſidiariâ Angli hujus, qui ſibi in mandatis datum aſſerit, ut omnes Anglos, quos in navibus Celtiberorum, Gallorum, aut Batavorum deprehenderet, in Angliam captivos duceret, hæc vera eſſe, fidem faciunt teſtes oculati reduces, etiam litteræ Nauarchi Thomæ Bonaert, & Semmij, cujus hæc verba, ſub finem, in literis ad patrem, de qualitate hujus regionis.

Hæc peſſima & frigidiſſima eſt regio mundi, undique rupes, montes, lapides, tanta ibi aquarum terram inundantium copiâ, ut veſtigia hominum non admittat, maxima glaciei ibi copiâ, tantaq́ montium glacialium multitudo, ut ab ipſâ Nativitate Chriſti concreviſſe videantur: tanta etiam nivium abundantia, ut fidem ſuperet. Cervis abundat, & Vrſis, & vulpibus, cervi plane ſunt albi coloris,

coloris, Admiror tantos Cervorum greges, unde vivant, cum regio nivibus, tegatur, & planè ſit ſterilis. Avibus luxuriant, maxime Anſeribus minoribus, qui turmatim conveniunt.

Angli profectò gaudebunt hac navigatione, maximè cum noſtros ſpoliarint, & ipſi ut Semmius refert jam triginta ſex balenas ceperant, eâ in parte Inſulæ, nec reliquæ Naves muneri ſuo defuerunt, cum binas arvinâ onuſtas domum miſerant, ipſæ pænè ſint onuſtæ. Hippopotami ipſis nullo loco ſunt, cum nullus ex ijs fructus, noſtri ijs gaudent, paucos tamẽ cepere Navi quadam, quæ piratarum Anglorum manus evaſit. Fortaſſe ſequenti anno noſtrates Mercatores periculum facient armis, an penes noſtrates ſit ibi ius piſcandi, qui primum deteximus, ut apparet ex hiſtoria de Ioanne Cornelij Rijp, an penes Anglos, qui primum piſcati ſunt: quod faxit Deus, in patriæ noſtræ commodum.

De omnibus Septentrionalium regionum ſitubus, in frõtè tabellam quandam adieci, exactè delineatam, quà ſtudioſè deſignaui ſingula, quæ in oris hiſce ſunt detecta, ut vero omnibus curioſis ſatiſfacerem, veram ſubjunxi formã, Morſatum, quas nos VValruſſos, Angli Zeehors appellant. Species eſt Cuniculorum aut Canum marinorum, magnitudine boves ſuperantes, pellis ad nos allata quadringentas libras pendebat.

FINIS.

Veram effigiem Balenarum exhibemus, quarum oſſa, & pinguedo maximo ſunt uſui, ſunt & aliæ, eiuſdem generis, ſine barbis, ex quibus nullum oleum conficitur, ita viribus valentes, ut ſcaphas in mare demergant, ab ÿs, hæ diſcernendæ, quod in dorſo pinnis careant, illis vero in cavitate intra nares & caput, ſi capere velis, harpagones infigendi ſunt, aut poſt ipſas pinnas, quas in latere poſt caput habent, hæ ſæpè longitudinem ſeptuaginta, aut oſtoginta pedum ſuperant.

Ad vivum delineatum ab Hesselo G. A.

CVm temere, & inconſideratè antea ſcripſerim, hoſce mercatores noſtros ſequēti anno cum Anglis bello certaturos, ac de libertate piſcationis apud Inſulam Spitſbergenſem cum ijſdem dimicaturos; Ab ijſdem mercatoribus, ejuſdem navigationis autoribus, ſatis acriter ſum reprehenſus, qui nequaquam contra ſereniſſimam Magnæ Britanniæ Majeſtatem, ſe oppoſituros declarant, ut pote quam in magno habeant, reſpectu, atq́ (qua par est) reverentia; quod quidem prudenter ab ijs factitatum eſſe judico, propterea quod, ſummopere confidant, quod audita & intellecta eorum cauſa atq́ querela, eos, ut ſubditos ordinum ſibi religione & fœdere unctorum, ſecundum magnam humanitatem ſuam Rex Britanniæ ſit protecturus, adverſus vim (à Capitaneis ſuis, ſub ejus titulo & prætexu) hac æſtate navibus noſtris illatam, ſimiliterq́ mandatarus reſtituionem rerum nobis jam pridem ereptarum. Quod ſi ne hoc quidem aduc mandaretur, atq́ a Maieſtate ſua injungeretur, conſtituerunt tamē quo animo ferre, quicquid a dicta Majeſtate in hoc negotio ordinatum uerit, neq́ ullo modo arma adverſus eam movere, quibus ſe effecturos ſſe non ſine cauſa aut umant.

Vt tamen de jure eorum ſatis evidenter omnibus pateat, ſequentia uidem his adjūgere conſultum putavimus, quæ quidem à doctiſſ. Coſmographo Petro Plancio ſecundum rei æquitatem atq́ menſuram conſcripta ſunt.

Refutatio rationum, quibus Angli Dominationem Piſcationis ad Inſulam Spitſbergenſem ſive Novam Terram prætendere & defendere conantur.

QUi Anglicanæ Navigationis cognitionem habet, non ignorant, quam iniquis rationibus nitantur, & defendere conentur Angli, Equitem Hugonem Willougby (Capitaneum trium navium, Vocatatum, Bona Eſperanza, Eduardus Bona adventurus, & Bona Confidentia) inveniſſe & detegiſſe magnam illam Inſulam Spitſbergenſem, idq; ſeptimo anno Regni Eduardi ſexti, anno nimirum Domini 1553. Nam eorum rerum maritimarum ipſæ lucubrationes atq; ſcripta, contrarium manifeſtò teſtantur, nimirum prædictum Equitem cum tribus iſtis navibus ex portu Anglicano Ratcliff ſolviſſe, (ut Septētrionē verſus Regnum Cathaya detegeret) 10. May 1553. & ab Inſula Norvegiæ Seynā 30 Iulij; Eumq; duabus navibus, matutino tempore 14. Auguſti, terram quandam detegiſſe ſitam à dicta Inſula Seynam (Meſocæcias) 160. Anglicanis Leucis (milliaribus nimirum Germanicis 120.) ad altitudinem 72. graduum: Quod quidem præfatus Eques propriâ manu Anglicè conſcripſit his verbis.

The 14. day earely in the morning we deſcovered land, wich land we hare with al, hoiſing out our boat, to deſcover whath land it might be, but the boat conld not come to land, the water was ſo ſhoare, were was very much yſe alſo, but there was no ſimilitude of habitation, and this land lyeth frō Seynam 160. leagues, being in latitude 72. degreas, then we plyed to the northward the 15, 16, and 17. day.

Hoc eſt

Decimo quarto die mane, terram quandam detegebamus, eâq; omnino & viſibiliter detectâ, ſchapham noſtram in mare deduximus, ad inveſtigandam qualitatem iſtius terræ, ſchapha vero ad littus pertingere nequibat, propter aquæ penuriam & glaciei ibi exiſtentis copiam; nulla vero ibi habitationis ſimilitudo; & hæc quidem

dem terra ab Inſula Seynã diſtat 160. Anglicanis Leucis, ad altitu-
dinem 72. grad. & tunc quidem Septentrionem verſus curſum
navigationis noſtræ inſtituebamus 15.16.& 17. die.

Quam affinitatem autem habet hæc terra (ab Inſula Seynã, 20. milliaribus ſita Meſocæcias, ad Poli elevationem 72. grad. cum magna Inſula Spitſbergenſi? cum hæc ſita ſit ab Inſula Seynã ad Hypertraſcias, ad altitudinem 72. ad 82. gradus, & ultra; cum adhuc ignotum ſit & lateat, quam ulterius Septentrionem verſus ſe extendat. Itaq; Inſula dicti Hugonis VVillougby, & Spitſbergen, ſitu & poſitione magis differunt, quã ipſa Anglia, & Germania noſtra Inferior. Quapropter illud, quod ab Anglis in hac cauſa allegatum eſt, plane eſt frivolum, neque ulla omnino nitens ratione aut fundamento; eodemque fundamẽto nititur hoc quoque eorum axioma, nudum nimirum viſum cujuſvis terræ, ejuſdem proprietatem atque Dominium evidenter detectori dare.

Manifeſtum quidem, & veritati conſentaneum eſt Thalaſſos, nautaſque noſtros ad lorum iſtum 72. grad. nullam quidẽ terram repperiſſe; ſed cum pateat ex Anglicano Diario præfatum Equitem, Occidentalem atque Orientalem acus pixidis nauticæ Inflexonem, non obſervaſſe, itaque ulterius Septentrionem verſus ſuæ navigationis curſum inſtituit, quàm ipſe putavit: ita, ut veritati conſentaneum ſit, eum detegiſſe atque reperiſſe octo iſtas parvas Inſulas ſibi invicem pene contiguas, ad altitudinem 73. grad. & quaſdã munitas ſitas, quas noſtræ navigationis præfecti VVilbordi Inſulas nuncupant; ad cujus longitudinem atque latitudinẽ Inſula VVillougby Ponitur in tabulis Londini confectis ad uſum Moſcoviam & Spitſbergam verſus navigantium; atque ita ipſæmet eorum tabulæ rationes eorum ſatis evidenter refutant.

Scribunt quoque Angli prædictum equitem cum duabus navibus in Lapponia hiemantẽ in Fluvio VVarſina cum ſocijs ſuis, vehementi frigore interemptum eſſe; tertiamque navem, cum Capitaneo Richardo Chanceler Mare album ingreſſam eſſe.

Itaque luce meridiana clarius eſt, Inſulam Spitſbergenſem omnibus fuiſſe incognitam, atque prius à Iacobo Heemſkerck,

VVil-

VVilhelmo Bernardi, & Ioanne Cornelij, (auſpicio & ſumptibus Civitatis Amſtelodamēſis Magiſtratus) eam eſſe detectam 19. Iunij, Anno 1596.

Cuivis & illud notum eſt, quam abſurde & contra veritatem, Angli Inſulam Spitſbergenſem Groenlandiam nominent, cum eæ regiones multo longius & maiori ſpacio inter ſe diſtent, quam Norvegia ab ipſa Scotia, interlibente nimirum ſpatioſo Oceano.

Quod ad ſecundum Anglorum argumentum attinet, nimirū omnes Inſulas Septentrionem verſus ſitas Regis ſui eſſe proprias, tam detectas ſcilicet quam adhuc detegendas, hoc omnino abſurdum eſt, neque refutatione dignum, præcipue vero reſpectu hujus Inſulæ Spitſbergenſis, cum ea, neque ſitu, neque vicinitate Angliam concernet, neque ab Anglis prius reperta ſit. Nam cur Inſulæ Fero, Yſlandia, Friſlandia igitur Majeſtatis ſuæ propriæ non ſunt? cur non Groenlandia? cum eæ longè Britanniæ viciniores ſint? Eſto autem Terram Firmam, Inſulamve alicui eſſe propriā, an ideo ſequeretur, navigationem & piſcationem, (ſecundum Ius naturale & omnium Nationum) cuivis non patere? Hac ratione Galli neque eorum Reges, unquam piſcationem ad novam Franciam vel Terram novā nemimi interdixerunt, nō obſtante quod eas regiones primo Anno 1504. prius detegiſſent, ibique piſcati fuiſſent. Ob quas quidem rationes ſperandum, firmiterque credendum eſt, Britanniæ regem (qui jure optimo deum timere juſtitiamque colere tenetur) ſubditis ſuis expreſſe mandaturum, ne poſthac naves noſtras magis infeſtent, oppugnent vel obturbent, & ſecundum Iuſtitiæ normam, illatum damnum cū omni æquitate reparent & reſarciant.

FINIS.

5*

234

F 613
G 372
[6]